

Cotidianul britanic **The Guardian**, a cărui pagină de cultură poate servi ca model oricărei reviste culturale, datorită materialelor ingenioase și vioaie pe care le poți citi acolo aproape în fiecare zi, a publicat în luna februarie o anchetă bazată pe o întrebare atît de simplă și de clasică încît e cu totul antologică: care sînt regulile scrisului? Întrebarea le-a fost adresată unor scriitori britanici cunoscuți și, se pare, de succes (nu-mi erau familiare numele tuturor, dar i-am căutat apoi pe Google pe cei care au dat cele mai interesante răspunsuri, pe care le-am și cuprins în finalul acestui dosar). Aceștia, la rîndul lor, au răspuns, majoritatea, cît se poate de la obiect, aproape ca și cînd le-ar fi dat sfaturi unor scriitori în devenire sau ca și cînd ar urma cu sfințenie acele reguli - iarăși, majoritatea, de bun-simț, constructive, practice, uneori amuzante, dar aproape niciodată funcționărești. Premisa subînțeleasă de respondenți pare să fi fost aceea că scrisul e o meserie care are, ca oricare alta, regulile ei; avantajul față de cele mai multe ocupații e că fiecare și le poate personaliza cît de mult dorește; nimeni nu mi se pare să fi ironizat într' totul tema, subînțelegînd eventual că scrisul e apanajul exclusiv al inspirației / al muzelor.

Ne-am gîndit să prezentăm și noi o asemenea colecție de sfaturi, reguli sau principii ale scriitorilor români; le-am adresat întrebarea la mai bine de patruzeci din ei, mulți din tînăra generație, care s-a plîns deseori că nu se regăsește în paginile revistei noastre. Au răspuns doisprezece, cărora le mulțumim. Nu știm dacă cei care n-au răspuns vor să lase de înțeles că nu se ghidează după reguli în ceea ce scriu sau că nu vor să le facă cunoscute sau că se feresc să semneze în **Noua literatură**. În tot cazul, oricît de mic - dar nu și nerepresentativ - ar fi eșantionul, cititorii de literatură română, indiferent dacă-și găsesc sau nu favoriții printre cei de mai jos, vor găsi măcar cîteva sfaturi utile, cîteva ironii și, în mare, un material viu, despre care pot face infinite observații și comentarii privind felul în care își concep scriitorii români profes(ionalizare)a. (A.C.)

reguli pentru scris

simona popescu

Cîteva sfaturi pe care le-aș fi dat tinerei Simona Popescu pe vremea cînd s-a apucat de scris (poate i-ar fi fost mai ușor)

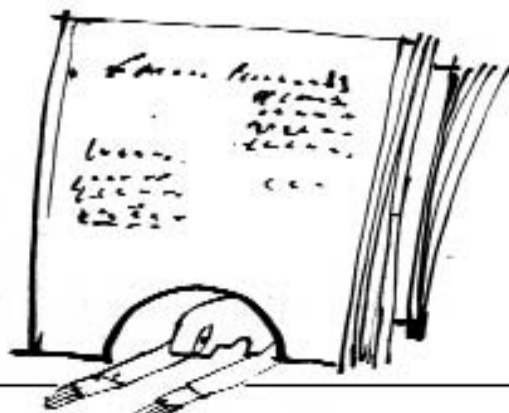
„Cave, age, tace”: „Ferește-te (ascunde-te), lucrează, taci”. Era deviza lui Mateiu Caragiale. Se potrivește oricărui om care scrie.

Dacă tot te ascunzi în hruba ta (cu cărți, muzici și „trîmbe de vedenii”), scrie, recitește, rescrie. După ce ai rescris, recitește! Rescrie! De cîte ori e nevoie.

Adună, mai întîi, fără nici un plan, ca albină polenul. Chiar dacă „operațiunea” durează ani. Lucrează pe mai multe fronturi deodată. Ca volubilul.

Așteaptă! Nu te grăbi! Ești într-o zonă în care nu există grabă. Nu că ea, graba, ar strica treaba, dar e păcat să scapi de „lucrarea” sau „lucrările” tale, care sînt doar forme de a lucra cu tine însăși pentru un scop altul decît cel strict literar.

Citește întotdeauna ceva înainte de a scrie. Fără legătură cu ceea ce faci. Încălzește-ți, astfel, inima și mintea. De pildă, zilele trecute, rolul de „resurectină” l-au jucat pasaje din *Călătorie în jurul lumii*, de Adelbert von Chamisso și *Poeți latini*. De la Ennius la Horațiu.

Să nu treacă o zi fără să citești! Să lași să treacă zilele fără să scrii! Nu ești salahor literar, zilier.

În literatură, fă ce-ți place! Scrie cărțile pe care ai vrea să le citești tu!

Nu te împiedica de „forme”. Genurile literare sînt doar prejudecăți. Literatura e numai una!

Nu te lăsa confiscat de laude! Ar fi fatal. Dar nici să nu te lași demobilizat de kritikuși sau de „mătuși culturale”, vorba lui Gombrowicz. Uneori sînt, prin veninul lor, vivificatori. Folosește-i!

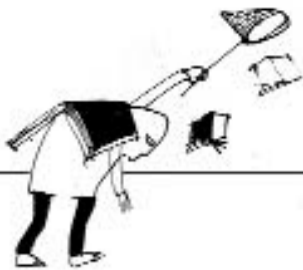
Gîndește-te întotdeauna la cîteva cititori, niciodată la Cititor!

Vorbește din cînd în cînd despre ceea ce faci cu oameni diferiți. Dacă vezi că entuziasmul cu care îți formulezi frazele începe să scadă, aruncă tot ce ai făcut. Sau pune deoparte. Vocea ta nu minte niciodată!

Înainte să publici, arată unei persoane pretențioase ceea ce scrii. Dar poate ai noroc de un redactor rafinat, deștept. Ai încredere în critica lor - ea nu are nimic cu jocurile de putere. Vine din pură generozitate.

Fă din nemulțumirea față de tine un aliat! Altă soluție nu-i!

adrian buz

Regula numărul unu. Aprinde-ți o țigară. Există această replică dintr-un film care îmi vine în minte: nu există reguli, ci linii îndrumătoare. Dar asta se întâmplă în filme. În realitate, nici chiar scrisul, care e o activitate a capului, deci ar trebui să fie o poveste eliberată de superstiții și de tabuuri și de reguli, nu scapă de meschinărie. Ajungi să nu-ți mai schimbi șosetele până nu termini un capitol de roman, ca orice sportiv care se respectă. Stai cu florile uscate pe masă o lună, ca să nu deranjezi legătura misterioasă. Îți cumperi zece creioane roșii, câte unul în fiecare zi, deși scrii pe un HP de ultimă generație. Umblă vorba că Faulkner se înarma cu o ladă de whisky înainte să înceapă un roman. Dacă așa stau lucrurile, înainte să-i admirăm opera, ar trebui să fim invidioși pe ficatul lui.

Deci... regula numărul unu și singura. Așază-te în scaun, aprinde-ți o țigară și apoi fă ce trebuie să faci. E mai greu decât pare, așa că să nu complicăm lucrurile.

cosmin manolache

Pe cât posibil încerc să am lângă mine o cafea, dar pînă în momentul ăla știu că se întâmplă și altele. Scriu în minte și, cu prima ocazie, scot din buzunar un carnețel și stiloul pentru a nota formulări, chestii auzite în preajma mea. De fapt, merg mult pe jos și asta îmi face o teribilă poftă de a hoinări cu gîndul. Intru în câte-un local sau magazin cu totul nou, mă opresc să mă holbez la nu știu ce chestie, la stick-urile de pe stilpi, fac fotografiile, sînt atent la discuțiile care zboară pe lângă mine. Fac asta zilnic. Acasă mă așteaptă lana, care acum o jumătate de oră m-a întrebat dacă Doamne-Doamne are fund, apoi, după ce am privit-o ca și cum m-ar fi întrebat dacă portocala stoarsă este pentru mine sau pentru mama ei, a revenit asupra problemei și a propus o culoare pentru fundul lui Doamne-Doamne, cu un semn de întrebare: e albastru? Multe din tot ce spune sînt de ținut minte, de păstrat. În fine... Scrisul e ultimul gest cu care s-ar chema că împlinesc lucrurile care vin peste mine zilnic, inevitabil. Am avut și reguli. Citeam cărți de tot felul și dezvoltasem o fixație pentru cuvinte. Unele cuvinte trăgeau la mine într-un mod cît se poate de senzorial. Puneam câte un punct sub fiecare și apoi le notam pe foi volante. Voiam să contruiesc cu cuvintele alea. Am făcut exercițiul ăsta de multe ori, un soi de desfrîu de care mă simt rușinat. Am nenumărate astfel de foi, n-am ezitat să le păstrez pentru proba propriei mele inconsistențe. În ultimii ani locul acestor cuvinte prețioase l-au luat fotografiile. Textele cu care mi-am burdușit computerul în ultimii 4 ani sînt împănate cu fotografii. Unele imagini sînt începutul unor texte, altele se așază pe parcurs în carnea poveștilor. Prin 2008 l-am descoperit pe WG Sebald și am avut o oarecare dezamăgire. Nu că m-aș fi crezut vreun pionier sau ceva de felul ăsta. Coabitarea fericită text-imagini din cărțile lui o depistasem într-o formulare fugară a lui Susan Sontag. M-am și bucurat, mi-am zis că, de fapt, textul și imaginea au stat împreună de cînd hău, și pînă la urmă cuplajul ăsta nu era decît un drum revizitat. Apoi m-am liniștit. Altă chestie: uneori, pentru a face un demaraj, fără de care aș bălți în încă o zi nesimțită, știind că mai pot salva ziua măcar cu o pagină, două, pun mîna pe o carte la care țin. Ori un autor. Cît să mi se deschidă porii, să mă declanșez. Ori ies un pic. Dar regula de bază rămîne presiunea. În momentul ăsta am deschise patru fronturi de lucru sau proiecte, cum le place unora să spună, și mă-nham pe rînd, cînd colo, cînd în partea ailaltă. Un fel de rol al salahorului pe șantier, care este frecat de toți, mutat dintr-un loc în altul. Și fac asta entuziasmat de tot ce se adună zi de zi pe cele patru șantiere, din alte cărți, din discuții, din amintiri. E bine, cred, pentru că faci pauze pentru fiecare dintre lucrările începute, pentru a le putea relua apoi cu un ochi proaspăt. Pentru mine funcționează. Balastul, bavura așa vorbesc s-o mai dau jos, după o pauză. Iar pauzele sînt de fapt episoade de entuziasm pe un alt șantier. Trec de colo-colo precum piesele

de șah adulmecîndu-și victimele. Scriu și dimineața, scriu și noaptea, și în timpul zilei. Scriu cu glasurile lanei și Arghirei bruindu-mă la tot pasul, la tot ceasul. Scriu în tren, asta da bucurie. Scriu la serviciu, cu toate zgomotele și urgențele locului stîndu-mi pe cap. Scriu cu muzică, de preferință dată tare. Și păstrez totul, toate ciornele, caietele, șervețelele. Mai ales după ce timp de vreo două săptămîni nu mi-am găsit un card de memorie pe care-l crezusem pierdut. De-atunci am permanent cu mine memory-stick-ul încărcat, vreau să fiu sigur că, oriunde m-aș afla, îmi pot revedea un text măcar un sfert de oră, doar-doar oi mai adăuga ceva. Dacă nu găsesc un computer, am măcar o serie de printuri cu care mă pot ajuta. Am mereu ceva în tolbă.

maria manolescu

Reguli pentru scriitorul din mine

Scrie pentru cineva pe care-l iubești. Ne place să citim scrisorile de dragoste ale altora tocmai pentru că sînt scrise pentru un om în carne și oase, și nu în general.

Nu-ți dori să faci bani din scris. O să te otrăvești și o să-i otrăvești și pe alții.

Iubește-ți toate personajele. Sînt șanse mari ca cele pe care nu le iubești să semene cel mai tare cu tine.

Scrie numai cînd nu poți altfel, dar amină un pic momentul pînă cînd ești aproape de pandalii.

Cere părerea prietenilor, mai ales a prietenilor, dar nu aștepta soluții de la nimeni.

Notează-ți mental visele, observațiile și insight-urile cele mai puternice, ele sînt ca sufletele pereche, există șanse mari să-ți dai seama după ani de zile care era rostul întîlnirii cu ele.

Privește-ți opera ca pe o casă a sufletului. Ai nevoie și de toaletă, și de grădină și de dormitor. Dar nu te grăbi să le arăți pe toate primului venit.

Începe să scrii atunci cînd ți-e clar ce ai de spus. Să nu-ți fie rușine să ai un mesaj, un concept sau o teză. Dar să-ți fie rușine să ții cu dinții de ele cînd cercetarea sau viața poveștii te fac să te răzgîndești.

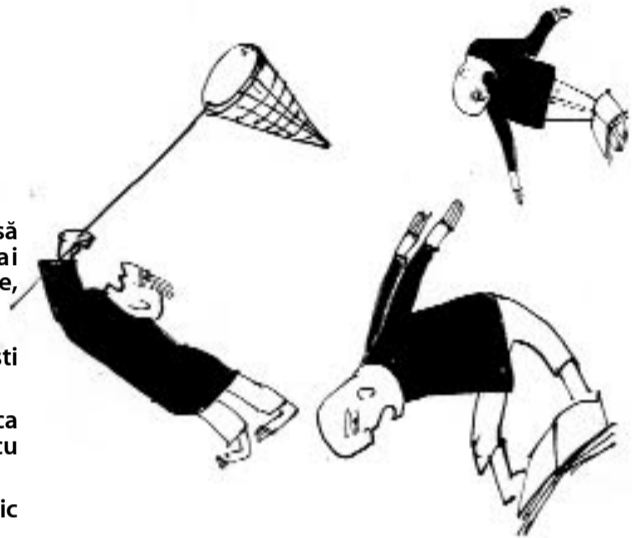
Scoate-ți fundul din casă și cercetează, cercetează, cercetează.

Timpul petrecut cu cei dragi nu e timp furat scrisului.

adrian schiop

Nu pot să scriu decît cînd îmi vine, altfel ies tîmpenii - scrisul e o formă de a explora o voce, un personaj pentru mine, scriu un gen mai sofisticat de literatură de atitudine, deci „vocea” și impresia de real contează foarte mult. Deci, în faza asta de inspirație nu prea pot să-mi impun reguli din afară fiindcă s-ar fute starea și atunci n-ar mai ieși cum trebuie. Sînt eventual atent ca textul să nu devină prea autoscopic, prea centrat pe ce și cum simte personajul. În a doua fază nu mai e nevoie de inspirație și pot să lucrez textul după reguli. Regula de bază e ca textul să fie interesant, să prindă la lectură, indiferent prin ce trucuri (de fapt e preferabil ca trucurile alea să nu fie din repertoriul clasic, deci să nu se vadă ca clișee). Ideal e să-mi iasă un text fără personaje, dialoguri, conflict clar dar cu toate astea textul să te țină prin chestii invizibile. Cele mai multe nu sînt big, la nivel de conflict narativ, ci de centimetru pătrat, un dialog interesant, o idee ciudată, „o fază” mișto povestită pe zece rînduri etc. Sînt atent ca vocea să-și păstreze coerența psihologică, motiv pentru care bag sau scot fragmente noi. Scot din burțile autoscopice sau prea explicative fiindcă am mania de a explica tot - încît textul să curgă și să nu mai fie așa îmbîcșit. La origine, vocea mea e plîngăreată, de vacă proastă, motiv pentru care atenuez cît se poate din lirismul textului, să nu se

vadă că personajul cere compasiune ci eventual că are nevoie de ea, că e clar în dificultate chit că bravează că nu. Am și trucuri de captatio. Trucurile mele de captatio vin din glume freak, din remarci filozofice în care oamenii s-ar putea regăsi sau din exploatarea bunătății și a situațiilor cu potențial uman, empatic etc., motiv pentru care le presar prin text ca micronarațiuni sau ca detalii psihologice. Țin ca personajele mele să nu aibă glume proaste sau remarci stupide și le scot și pe astea și le înlocuiesc cu chestii pe care le-ar fi putut spune ele dar inteligente cumva. Țin foarte mult ca textul să iasă inteligent, chiar dacă asta, sînt sigur, lucrează în defavoarea literaturii. Regula de bază e oricum asta, textul să nu plictisească, să prindă la lectură prin strategii ocolite.

călin torsan

De multe ori nu mă apuc de scris decît în momentul în care ideea textului este deja pritică în minte. Mi se întâmplă să scriu în cap ceea ce vreau să scriu. Restul muncii este doar editare. Atunci cuvintele încep să se arate la față. Și mai trebuie *bibilite*, ca pe platoul de filmare. Aranjate. Pudrate.

Cînd mă apuc de această treabă, atunci cînd mă aflu în fața hăului alb, a genunii în care voi sări, fac mai întii o rugăciune: *Doamne, Dumnezeule, te rog, ajută ca și textul ăsta să bucure oamenii. Să aibă un scop. Să fie un text bun. Și imediat sar pe taste. Ca Jerry, șoricelul.*

Am libertatea să cred că există un magnetism deosebit între anumite cuvinte. Că unele le cheamă pe altele, cele potrivite, pentru a împlini contextul pe care vreau să-l sugerez. Încerc să dibuiesc acest tip de atracții. De pildă, dacă descriu o măcelărie, atunci musai soarele va asfinți în acea zi povestită roșu ca o felie de salam din carne de cal. Mă rog, cred că nu sînt destul de clar...

Fug ca un atlet de repetiții. Atunci cînd nu vreau să spun ceva cu ele. Mi se pare că un cuvînt repetat de prea multe ori, din neatenție, nu este altceva decît un reflex necondiționat. Un tic verbal. Iar astea limitează limbajul. Scăparea o văd în sinonimie.

Numele... Numele personajelor mi se par foarte importante. În literatura noastră m-am ciocnit mereu de nume sterpe, sau oarecum forțate, nume care fac personajul să pară deja căcat în nădragi. Nu mai ai ce să faci cu el. Am botezat atîția eroi, de parcă aș fi preot. Aproape toți cu nume tîlîmbe, prostesti, care să mă facă să rîd. Abia aștept să scriu o proză, ca să văd reacția celor din jur la sonoritățile onomastice cu care improvizez.

Încerc de fiecare dată să spun ceva cu scrierea mea. Ceva despre lume, despre viață. Sînt destul de moralist. Mă mîncă-n cur să îndrept lucruri, chiar dacă asta mă face să le prezint strîmbătatea lor. Scriu doar atunci cînd am ceva de zis, cînd mă doare ficatul, cînd îmi vine să plîng, să urlu. Atunci cînd îmi duduie capul de nervi.

Dialogurile mă stîrnesc și ele. Pojghița dintre limba scrisă și cea vorbită poate fi polei. Sînt foarte atent să nu alunec pe el.

După care recitesc ceea ce am scris. Ca un maniac, mi-e și rușine câteodată de mine. Caut greșelile cu răbdare de pescar. După câteva lecturări îmi fac cruce, și cu asta basta.

doina ruși

1. Să nu te apuci niciodată de un roman dacă nu cunoști bine toate momentele poveștii, adică dacă nu le-ai trăit timp de câteva luni, intrând în fiecare detaliu al acțiunii. Înainte de a scrie trebuie să simți în nări mirosul personajelor tale.

2. Nu scrie decît ceea ce ai vrea tu să citești.

3. Nu întrerupe o ficțiune ca să scrii alta! Este o regulă la care visez dar pe care n-am putut s-o respect pînă acum.

4. Să nu disprețuiești niciodată ce-au scris alții, căci acest dispreț se vede în scrierile tale.

5. Pentru fiecare gen de text am măcar un inel, căci degetele neîmpodobite nu înflorează tastatura. La primul meu roman (**Omulețul roșu**) am purtat un fir de aur, simplu, primit de la mama. **Zogru** l-am scris cu un ametist, pentru **Fantomă** mi-am cumpărat mai multe inele, **Lizoanca** a ieșit în zăngănitul argintului, iar pentru fiecare povestire din **Cămașa în carouri și alte 10 povestiri din București** am avut cîte un cerc protector, în special pe inelare. Acum am smaralde și topaze pe degetele mijlocii. Cînd îmi scot inelele devin cititor cuminte.

radu pavel gheo

Regula 0: Ignoră orice fel de reguli, inclusiv pe cea de a ignora orice reguli. Adevărul e că regulile sînt personale. În timp, fiecare scriitor ajunge să-și construiască propriul ritual. Sau nu. Asta e frumusețea creației: poți să faci și să desfăci orice.

Și-acum:

1. Scrie singur, în intimitate. Lasă lumea să aștepte dincolo de pragul încăperii. Atunci cînd scoți cartea în lume, ea să fie întreagă, rotundă și așa cum ți-ai dorit-o. Actul creației e unul personal. Produsul e al tuturor.

2. Încearcă să farmeci. Literatura e vrajă, e magie, și, așa cum cititorului îi place să se lase fermecat, trebuie să-ți placă și ție să farmeci.

3. Povestește, indiferent în ce formă o faci. Literatura e poveste și istoria ei e istoria tuturor poveștilor omenirii. Marile narațiuni n-au murit niciodată; paradoxal, povestea morții lor e tot o mare narațiune.

4. Scrie pentru toți cititorii. Inclusiv pentru tine.

5. Încearcă să scrii pe hîrtie și să rescrii pe computer.¹ O carte mare cere concomitent atenție distributivă și concentrare maximă. Hîrtia îți permite să urmărești concomitent cîteva planuri, pe cîteva foi înșirate pe o masă. Transcrierea pe computer e foarte nimerită cînd toate încheieturile unei cărți sînt bine așezate la locurile lor. Diferența dintre o carte scrisă pe hîrtie și una scrisă direct pe computer e ca și diferența dintre o casă clădită din cărămidă sau din blocuri de piatră și una montată din scînduri.

6. Nu te trăda niciodată. Oricare ar fi tendințele la modă, orice s-ar vinde, orice s-ar cere pe piață, scrie ceea ce vrei să scrii. Fii cinstit cu tine însuși și cu cititorul. Paradoxal, e cea mai sigură rețetă de succes *stabil*.

7. Nu-ți subestima cititorul. Un scriitor care nu crede în inteligența cititorului nu și-l merită.

8. Nu scrie pentru viitor, pe care nu-l cunoști, ci pentru prezent. Viitorimea are și ea prezentul ei.

9. Nu scrie cu gîndul să cîștigi bani. E prea simplu.

10. Nu scrie cu gîndul să fii tradus. E prea complicat.

11. Dacă nu scrii din toate puterile și nu te ridici de la masă epuizat, nu mai scrie. Pierdeți vremea - și tu, și cititorii.

¹ Știu, sună a sfat de scriitor de modă veche. OK, vezi regula 0.

bogdan suceavă

1. Studiază timp de cel puțin zece ani geometrie diferențială. Dacă după aceea mai ai chef să scrii ceva, înseamnă că textul tău a circumnavigat deșertul.

2. Învață de la Daniil Sihuștrul și stai cît mai departe de orice prezență publică, pentru că mersul la iarmaroc nu are vreo legătură cu literatura.

3. Dă-ți demisia din Uniunea Scriitorilor, pentru că respectiva cooperare nu are absolut nici o legătură cu literatura.

4. Dacă într-o bună zi îți dai seama că ai scris mai mult decît Mateiu Caragiale, oprește-te.

5. Urmărește cel puțin o dată pe an un meci de fotbal de diviza B. Deschiderea metafizică a acelei necurmte strădanii secționază radial prin toate țesuturile condiției umane.

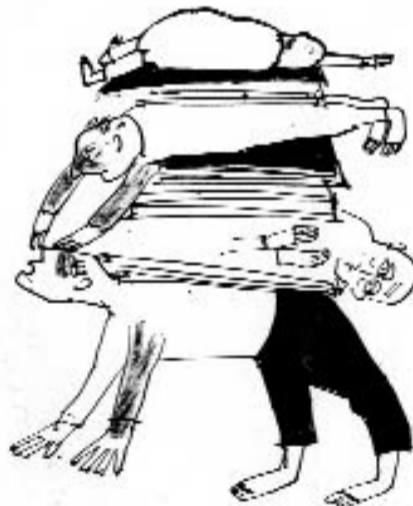
6. Dacă vezi vreun nebun venind spre tine cu o cărămidă în mînă, asta nu înseamnă că ești la fel de talentat ca Eminescu, ci degrabă depărtează-te. Dacă nebunul este membru al Uniunii Scriitorilor, fie viteza ta proporțională cu inversul distanței dintre el și tine la pătrat.

7. Dacă simți nevoia să scrii, atunci scrijelește de trei sute de ori pe hîrtie: promit că n-am să mai scriu... (Căci altfel cum vei izbuti să nu publici mai mult decît ai de spus?)

8. Ferește-te de cele trei pericole letale pentru artistul român: criticii în costum de cioclu, poetesele devenite comercante, Humveeurile mergînd cu o sută la oră prin oraș.

9. Ferește-te de acela care are nevoie să i se explice că Dobrin a fost genial. Căci el nu poate avea gust, deși crede că și-a făcut meserie din cuantificarea frumosului. Ferește-te de cel ce judecă frumosul simțînd pe buze un gust amar.

10. Nu lua în serios nici o întrebare care vine de la nord de Dunăre, cel puțin cîtă vreme perioada de șoc de după retragerea aureliană nu s-a încheiat.

robert șerban

Zece sfaturi de neocolit

1. Dacă de cîteva ceasuri n-ai pus nici un cuvînt pe hîrtie, nu tu ești de vină. Pixul!

2. Să ai întotdeauna o sticlă de vin la piciorul scaunului. Dacă tot nu vei scrie nimic, măcar să nu stai degeaba.

3. Nu mai aștepta, scrie orice-ți trece prin minte! Punct, linie, punct, linie, punct...

4. Cînd scrii, e bine să ai la-ndemînă vreo două-trei cărți care-ți plac. Din cînd în cînd deschide-le și citește. Așa-i că nu se compară cu porcăriile înșirate de tine?

5. Cînd te așezi la masa de lucru, fă-o cu gîndul

că vei fi autorul celor mai bune pagini din istoria literaturii. Doar astfel o să ai puterea să-ți șoptești la final: „Hai că n-a ieșit chiar atît de groznic...”

6. Recitește ce-ai scris ca și cînd ar fi textul dușmanului tău de moarte! Dacă la sfîrșitul lecturii simți nevoia să ucizi, începe cu tine.

7. Nu povesti nimănui subiectul cărții la care lucrezi de mai mulți ani! După publicarea ei, o să afli de peste tot ce mare fis ai ținut în tine atîta timp.

8. Cărțile din cărți se scriu! Prin urmare, nu te mira că ale tale seamănă izbitor între ele.

9. Scrie în fiecare zi ca și cînd ar fi ultima! Ai șansa ca doar în cîteva săptămîni să-ți piară definitiv pofta.

10. Nu da sfaturi literare! S-ar putea ca altora chiar să le prindă bine.

dan lungu

În primul și în primul rînd, căutați o poziție comodă, relaxantă pentru a aștepta inspirația. Fără inspirație, nu se poate scrie un rînd. Ea poate veni într-o secundă, într-un an, într-un deceniu, peste patruzeci de ani sau niciodată.

Încercați să vă îmbrăcați și să vă comportați ca un adevărat artist, asta galvanizează talentul. Tundeți-vă zero sau, dimpotrivă, lăsați-vă părul lung. Fiți mitocani și îmbătați-vă măcar de două ori pe săptămînă. Amenințați-vă părinții și iubita cu sinuciderea.

Dacă sînteți femeie, lucrurile se simplifică simțitor. Cel mai bine este să renunțați din start la literatură, căci talentul - o vorbește întreaga lume literară - este direct proporțional cu prezența și volumul testiculelor.

Încercați să nu vă ocupați decît cu așteptarea inspirației, orice altă îndeletnicire vă conduce spre ratare. Serviciul și familia reprezintă cei mai mari dușmani ai scriitorului adevărat.

Dacă inspirația nu a venit pînă la sfîrșitul vieții, înseamnă că nu aveți stofă de scriitor. Oricum, e preferabil să fii un ratat în cunoștință de cauză decît să fi pierdut șansa de a-ți descoperi geniul.

Dacă, totuși, într-un moment de grație, inspirația v-a vizitat, scrieți pe nerăsuflăte și după aceea nu schimbați o iotă, căci suprimarea unui cuvînt sau, vail!, a unei singure virgule poate transforma o capodoperă în maculatură.

Nu lăsați prietenii, redactorii, editorii sau pe oricine altcineva să intervină în textul vostru, căci vor înlătura ceea ce este esențial, adică originalitatea.

Nu citiți nimic altceva în afara propriilor texte, pentru a nu vă strica stilul personal. Dacă totuși păcătuți, faceți-o cu autori străini.

Nu vă ocupați cu fleacuri, scrieți doar cu gîndul la Capodoperă. Textul pe care tocmai îl concepeți este destinat Istoriei Literaturii (Universale) sau măcar manualelor școlare.

Ignorați contemporanii și disprețuiți cititorul obișnuit. Nu trebuie să uitați că orice Capodoperă este desinată Eternității și nu poate fi înțeleasă decît de către Inițiați.

răzvan petrescu

Cînd ești copil, încearcă să nu citești nimic. Cînd crești, citește cît mai multe cărți care te dezgustă. Ura față de literatură te va împinge să scrii cărți de succes.

Nici un capitol fără sex! Amintește-ți, fantazează, sună un prieten, fă poze, citește cărți specializate, dă detalii, fii sălbatic. Ficțiunea va ajunge nonficțiune, literatura ta va deveni motivațională, vei avea vînzări uriașe.

E necesar să dorești cu seriozitate moartea cît mai rapidă a colegilor scriitori mai buni decît tine (sînt mulți, nu ai timp de pierdut). Dacă totuși nu mor,

dorește-le o boală care să-i împiedice să mai scrie.

Orbirea nu e bună. Un accident în urma căruia ar rezulta pierderea capacității de a gândi în litere pare mai eficient.

Scrie prost, cât mai prost cu putință, așa cum ne îndeamnă luri Mamleev. Vei avea vânzări extraordinare.

Nu renunța niciodată la clișee, la descrieri întinse de natură și mobilier, la psihologia infantilă, folosește cât mai multe metafore, adjective și adverbe, nu tăia nici un cuvânt din ce ai scris din prima încercare - aceasta trebuie să fie și ultima: nu rescrie nimic. Cu cât manuscrisul va fi mai gros, cu atât vânzările vor fi mai spectaculoase.

Când scrii, alungă-ți din minte orice altceva în afara succesului comercial. Gîndește-te la celebritate. Imaginează-ți că primești cele mai distinse premii literare. Scrie avînd în minte imaginea ta pe un podium, cu o mulțime de oameni transpirați în sală de fericirea de-a te vedea, tu făcîndu-le cu mîna-n care ții premiul de forma unui obiect cât mai mare. Imaginează-ți apoi, în timp ce descrii o pădure, cum îi izbești în cap cu același obiect pe criticii literari care-ți fac recenzii proaste. Nu uita însă că sînt și ei oameni. Înainte de-a le zdrobi fie și imaginar sediul gîndirii, dă-le telefon cu ocazia oricărei sărbători, mergi cu ei la restaurant, plătește tot ce mîncă, iar tu nu mîncă decît o mîslină arătînd astfel că ești romantic, du-i pe urmă la teatru, făcînd complice cu ochiul în stînga și-n dreapta, scrie-le e-mailuri în care să exagerezi pînă dincolo de orice limită importanța lor pentru literatura universală. Nu uita să le faci și complimente de ordin fizic. Nici unul nu rezistă la așa ceva. Scrie-le dedicații întruna, e indicat chiar să începi lucrul la text prin a scrie dedicații.

Fă cât mai mulți copii. Nu e obligatoriu ca toți să fie căzîni concepuți cu propria soție. Întotdeauna sînt disponibile soțiile sau prietenele scriitorilor sau ale criticilor literari - cele din urmă îi vor influența pe toți în bine. Pe de altă parte, cu cât ai mai mulți copii, cu atît vei avea un public mai numeros, care, chiar dacă te va urî din pricina moștenirii nule, cu siguranță te va citi.

Folosește la fiecare început de pagină cuvîntul *iubire*. Oamenii sînt sensibili. Iși vor aduce amînte de iubirile lor colosale. Iubirile lor colosale le vor dilata egoul. Cu egoul dilatat, te vor urmări cu o atenție sporită: vânzările tale vor depăși orice record. Dacă te-ai blocat (cuvîntul *iubire* provoacă asemenea momente), scrie mai departe. De fapt, încearcă să scrii *numai* cînd ești blocat. Așa fac cei mai bine cotați scriitori din lume.

Alege-ți cu grijă personajele. E bine să existe cât mai mulți homosexuali care trăiesc iubiri nemaivăzute. Scrie în același text și despre minorități etnice, laudă-le, pe capitole întregi, descrie-le suferințele. Tot la minorități, nu uita să introduci în text, fie și cu forța, cât mai multe femei - ele constituie centrifuga vânzărilor nemaipomenite de care ți se va bucura cartea. Atenție: nu pregeta să le înzestrezi cu calități extraordinare chiar dacă vor juca roluri nesemnificative, și explică într-o addendă mai lată decît formatul cărții de ce e așa de minunat să le iubim.

Consideră fiecare rînd pe care l-ai scris cu atîta trudă (de fapt nu e nici o trudă; dacă e, mai bine te-apuci de altă meserie) drept o realizare unică în literatură. În nici un caz nu trebuie să te simți umil, dimpotrivă! Fii conștient de faptul că scrisul te plasează în cea mai nobilă categorie de ființe care trăiesc pe pămînt. Îmbracă-te, poartă-te și vorbește ca atare, cu ritm. Însă un text nu are nevoie de ritm, nu trebuie așadar să-l citești cu voce tare, se poate întîmpla să fii și bilbîit. Și nu ai nevoie de stil. Scriitorii cu cele mai mari vânzări nu sînt stilști, sînt oameni scunzi, ordonați, au blog. Au citit și cărți de filozofie orientală ușoară, din care știu mereu să preia exact acele paragrafe pe care le înțelege toată lumea. Fă-ți și tu blog. Pune-ți poză.

Indiferent ce se întîmplă, nu te apuca zilnic de scris; există nenumărate alte lucruri mai importante în viață.

Nu uita (așa cum au făcut-o scriitorii și cucoanele scriitoare care-au răspuns la acest chestionar) ce-a zis Maugham: „Scrisul are doar trei reguli. Din păcate, nimeni nu le cunoaște.” Nu le cunoaște nimeni pentru că regulile sînt pentru funcționari. Și pentru scriitorii care se visează, în secret, funcționari.

Selecții din dosarul "Ten rules for writing fiction" realizat de ziarul **The Guardian** în luna februarie 2010:

■ Nu căuta pe Amazon cartea pe care n-ai scris-o încă. (Roddy Doyle, autorul romanului **Paddy Clarke ha, ha, ha**, trad.ro. de Ionuț Chiva, Editura Polirom, 2007.)

■ Citește scrisorile lui Keats. (Helen Dunmore, autoarea romanului **Vraja iernii**, trad. ro. de Laurențiu Dulman, Editura Leda, 2008, distins cu Premiul Orange.)

■ Nu te preocupa de perspectivele comerciale ale unui proiect. E treaba agenților și a editorilor să-și bată capul cu asta - sau nu. O conversație cu editorul meu american. Eu: Scriu o carte atît de plicticoasă, atît de puțin ofertantă din punct de vedere comercial încît, dacă o publici, s-ar putea să fii dat afară. Editorul: Fix lucrurile de felul ăsta mă fac să-mi placă jobul pe care-l am. (Geoff Dyer, autor al cărții **But Beautiful: A Book About Jazz** (1991), o lucrare ficțională despre jazz, desemnată cu Premiul Somerset Maugham.)

■ Renunță la metafore și la comparații. În prima mea carte mi-am promis să nu folosesc nici una și am cedat în timpul unui apus în capitolul 11. Încă roșesc cînd dau peste el. (Esther Freud, strănepoata lui Sigmund Freud și fiica pictorului Lucien Freud, autoare a șase romane.)

■ Nu te plînge niciodată că ești neînțeles. Poți alege să fii înțeles sau să nu fii. ■ Scrie doar cînd ai ceva de spus. (David Hare, dramaturg și regizor, autorul piesei **Cum gîndește Amy**.)

■ Nu e suficient să-ți propui doar să scrii - scrie. ■ Nu ne putem dezvolta stilul decît scriind, nu vîndînd la scris. (P.D. James, cunoscută autoare de romane polițiste.)

■ Scrie o carte pe care ți-ar plăcea s-o citești. Dacă tu n-ai citi-o, de ce-ar citi-o altcineva? Nu scrie pentru un public sau pentru o piață anume. Acestea ar putea să dispară pînă e gata cartea. (Hilary Mantel, autoare a 12 titluri, cele mai multe premiate, din care cel mai recent, **Wolf Hall**, a primit Man Booker Prize anul trecut.)

■ Cu excepția cazului în care scrii ceva foarte avangardist - împiedicat, mormăit și "obscur" - rămii deschis față de posibilitatea de-a împărți textul în paragrafe.

■ Cu excepția cazului în care scrii ceva foarte postmodern - autoreferențial, autoreflexiv și "provocator" - rămii deschis față de posibilitatea de-a folosi cuvinte simple și cunoscute în locul cuvintelor "mari" polisilabice.

(Joyce Carol Oates, autoare a peste cincizeci de titluri de romane, volume de proză scurtă, teatru și eseuri, printre care **Fiica groparului**, trad.ro. de Mircea Pricăjan, Curtea Veche Publishing, 2009, și **Foxfire. Confesiunile unei găști de fete**, trad.ro. de Smaranda Șchiopu, Editura Leda, 2009.)

■ Să ai o poveste care merită să fie spusă. (Ian Rankin, autor de romane polițiste și critic literar, cunoscut pentru romanele care-l au ca protagonist pe detectivul Rebus.)

■ Să ai întotdeauna la tine un caiet. Deci întotdeauna. Memoria pe termen scurt nu reține informația decît timp de trei minute; poți pierde o idee pentru totdeauna dacă n-o pui pe hîrtie. (Will Self, scriitor britanic cunoscut pentru proza sa sarcastică, tradus în românește cu **Cucul și pupăza**, trad. de Cătălina Necula, 2007, **Mărețele maimuțe**, trad. de Ciprian Șiulea, 2009, și **Cartea lui Dave**, trad. de Daniela Rogobete, 2010, toate apărute la Editura Polirom.)

■ Evită clicile, găștile și grupurile. Prezența unei mulțimi n-o să-ți facă scrisul mai bun decît este.

■ Nu confunda onorurile cu reușita. (Zadie Smith, scriitoare britanică de succes, autoarea romanelor **Dinți albi** și **Despre frumusețe**, ambele traduse de Alina Scurtu pentru Editura Corint.)

■ Fără alcool, sex sau droguri în timp ce lucrezi.

■ Nu te duci la Londra.

■ Nu te duci niciunde.

(Colm Tóibín, scriitor irlandez, tradus în românește cu romanele **Povestea nopții** și **Maestrul**, ambele în traducerea Magdei Teodorescu pentru Editura Polirom.)

■ Învăță din cinema. Fii economicos cu descrierile. Separă detaliile relevante de cele seci. Scrie dialoguri pe care oamenii le-ar putea purta în realitate. (Rose Tremain, scriitoare britanică, tradusă în românește cu romanele **Restaurația**, Editura Rao, **Muzică și tăcere**, trad. de Andreea Dumitru și Lavinia Vasile, 2008, **Drumul spre casă**, trad. de Nicoleta Nedu, 2008, și **Culoarea**, trad. de Dumitru Petrișor, 2010, toate la Editura Corint.)

■ Du-te la muncă. Disciplina face posibilă libertatea creatoare. Lipsa de disciplină duce la lipsa libertății.

■ Nu ține cu dinții de ce-ai scris prost. Dacă un text era prost cînd l-ai pus în sertar, va fi la fel de prost și cînd îl scoți.

■ Nu-i băga în seamă pe cei pe care nu-i respecti.

■ Nu-i băga în seamă pe cei care au prejudecăți de gen. Sînt o mulțime de bărbați care încă mai cred că femeilor le lipsește imaginația tumultoasă.

■ Fii ambițios în privința muncii, nu a răsplatei.

(Jeanette Winterson, scriitoare britanică de succes, tradusă în românește cu romanele **Pasiunea**, trad. de Gabriela Abăluță, 2006; **Scris pe trup și Portocalele nu sînt singurele fructe**, traduse de Vali Florescu, 2008, și **Sexul cireșilor**, trad. de Ana Chirițoiu, 2009, toate apărute la Editura Humanitas Fiction.)

■ Talentul bate tot. Dacă ești într-adevăr un mare scriitor, nici una din aceste reguli nu se aplică. (...) Dar pentru noi ceilalți regulile rămîn importante. ?i - e esențial - doar după ce înțelegi la ce folosec și cum funcționează poți începe să experimentezi încălcarea lor.

(Sarah Waters, cunoscută scriitoare britanică; traduceri în românește: **Veghea**, trad. de Magda Teodorescu, 2007, și **Din vîrfurile degetelor**, trad. de Ioana Filat, 2009, ambele la Editura Polirom.)